

ניגריה: יואל מרקוס בארץ ליליפוט

עולם קטן

ריה יודקק לכל נסיונו המינהלי ותבונתו המדינית כדי להתגבר על משימתיו הכבדות. תהליך התייעוש, העובר עתה על ניגריה, נתקל בקשיים רבים, בשל המחסור בכוח-אדם מיומן, הנסיונות לכינון מישטר של כלכלה מעורבת, הביאו אמנם ליצירת מעמד בינוני וטכנוקראטי, אבל גם להגברת חוסר-השיוויון ולהעמקת פערים. ניגריה זקוקה עדיין לייבוא מזון בממדים עצומים, והחברות הבינלאומיות האמריקאיות נהנות מהשפעה ניכרת. זרימת כוח-אדם בלתי-מיומן לערים ראשיות, ובעיקר ללאגוס, גרמה לבעיות עירוניות חסרות-תקדים בניגריה. לאגוס זקוקה לפיתרונות נועזים לבעיות תשתית, כמו תחבורה, ובעיקר דיוור. 30 אחוז מתושבי לאגוס חיים ללא פיתרון-קבע לדיוורם.

השילטונות הגיעו למסקנה שבעיות-התשתית של לאגוס לא יאפשרו את הקמת המוסדות הפדרליים בבירה. הם דאגו להקצבה ראשונית של 50 מיליון דולר, לבניית עיר-בירה חדשה לניגריה. הבעיות החברתיות והחסיסה הסוציאלית חיוקו את התנועות הסוציאליסטיות, אך ועדת-הבחירות סירבה להתיר למפלגת-העבודה הניגרית של עסקן האיגודים המיקצועיים הוותיק, מייקל אימודו, להתמודד בבחירות. המאבק בין הפיתרונות הסוציאליסטיים לפערים החברתיים לבין האינטרסים הכלכליים של המעמד הבינוני, וזיקתו למערב, לדיכוי את מנוחת ניגריה זמן רב. **55 מיליארד**, בספטמבר 1978 התיר המישטר הצבאי את הפעילות הפוליטית החופשית בניגריה. הנגרים נהמו לראות 55 מיליארד חדשות צעות בניגריה ממש כל-יילה. רק חמש מהן צברו די כוח כדי להשתתף בבחירות. שאגארי המנוסה והפרגמטי יקצור כבר בשנה הבאה הישג ניגרי לאומי, בעל משמעות עצומה לעולם השלישי כולו. ב-1980 תיזכה ניגריה בחינוך-חובה חינוך. תהליך האחדות הלאומית יימשך, אפילו אם הניסיון הדמוקרטי יתקל בקשיים בלתי-צפויים.

בנאומי-הבחירות שלו הביע שאגארי דאגה משיעור האינפלציה הגבוהה בניגריה: 25 אחוזים בשנה. המטרה הלאומית של הכלכלה הישראלית בעוד חמש שנים נראתה עדיין, כסיוט ממאיר בניגריה. לניגרים הנאורים יותר יש משימה סבוכה וחשובה לא-פחות מהמילחמה באינפלציה. הם מתלבטים כיצד לחלק את הישגי הכלכלה לכל שכבות החברה בניגריה, ובכך להפוך את סיסמת "האחדות הלאומית" למנוף ליצירת הרמוניה חברתית של ממש. הצלחת משימה זו תלויה לא רק בשינוי המיבנה הכלכלי-חברתי בניגריה, אלא גם בהשתחררות מהשלוחות הכלכליות העיסוקיות של ההון המונופוליסטי הזר. עמדת המנהיגות שרכשה ניגריה לא רק באפריקה, אלא גם בעולם השלישי כולו, הופכת את התהליכים הפוליטיים בארץ זו למשמעותיים ביותר, כדגם אפשרי להתפתחות כלל-עולמית.

אולי ילמדו ממנה גם, כל מיני עיתונאים ישראלים.

בריטניה: הלייבור

מפלה הומו-סכסואלים

ספר חדש, שיצא השבוע בבריטניה, מוקיע את האפליה השוררת במדינה זו כלפי הומו-סכסואלים. הספר, שהוציא לאור עליידי האגודה לשוויון עבור הומו-סכסואלים, מעלה מאות מיקרים של הפלייתם לרעה בתעסוקה, בשיירות הציבורי, בעיתונות ובמישטרה. מיקרה בולט במיוחד, שנתגלה עתה, גרם לסערה ציבורית עזה בבריטניה. עובד-מדינה הומו-סכסואל בשרות-התעסוקה לא זכה להעלאה בדרגה מזה 13 שנים. חבר-פרלמנט מסיעת מפלגת-העבודה פנו בתלונה לשר העבודה דאז, חבר מפלגתם ומנהיג עתיר-זכויות, מייקל פוט. לתדהמתם השיב פוט שהומו-סכסואל איננו מתאים למשרה הכרוכה במגע יומיומי עם הציבור. נראה שלדעת מייקל פוט, ההומו-סכסואלים אינם מסוגלים לשמור על ידהם, והוא קיבל את ההנחה השמרנית הידועה שהיתה תמיד נר לרגלי נציבות שירות המדינה בבריטניה, שהומו-סכסואל אינו אלא הטרנס-סכסואל בעל פנים נפשי חמור. מחברי-הספר מודים שרוב הלוחמים לזכויות הומו-סכסואלים בבריטניה באים משרות השמאל, אך הם מתלוננים, ובצדק, על הפורטיות המאפיינת חלקים רבים במפלגת-הלייבור הבריטית. מנהיגים רבים במפלגה עדיין סבורים שהומו-סכסואליות, כמו שתיית יין (להבדיל מביירה), היא מאפיין שלילי של מנטליות בורגנית. שיטת-הבחירות האזוריות, הנהוגה בבריטניה, מאלצת נציגים סוציאליסטיים לאי-מעטים להתחשב בדיעות הקדו"מות, המקובלות על ציבור-הבוחרים שלהם. המאבק לזכויות הומו-סכסואליים מתנהל בבריטניה במרץ רב ונתמך על-ידי רוב הציבור הנאור באמת בארץ זו, אבל המיכשולים עדיין רבים מאד. אם זהו היחס כלפי בעייתם במפלגת-העבודה, אין צורך בדימיון רב כדי לתאר את יחסם השלילי של ה"שמרנים, האוחזים עתה בשליטון בבריטניה. במאבקים למען זכויות-האדם בבריטניה פעילים מאד אינטלקטואלים ליברליים ושמאלניים. כמו בישראל, קיים גם שם תהליך עקיב של תזוזה הסוציאליזם-מזרחי המסורתית מימנה. היא מוצאת יותר ויותר שפה משותפת עם השמרנים בכל נושא — מחוץ, אולי, למאבקי האיגור ודים המיקצועיים.

בגודלו שלו, והצטרף ללחץ של אפריקה השחורה נגד המישטר הגיועני ברודויה. משקיפים באירופה מציינים שהצעדים נגד בריטיש פטרוליום לא ננקטו רק כדי לחוץ על תאצ'ר, אלא גם כדי להעניש את החברה על-כך שסיפקה נפט לדרום-אפריקה ולרודויה. אין ספק שהתערבותה היעילה של ניגריה במשבר הרודני העלתה אותה על מפת היחסים הבינלאומיים כמדינה מודרנית, המסוגלת להשתמש בעוצמתה הכלכלית ובפוטנציאל האנושי והצבאי שלה להשגת יעדים מדיניים מסובכים. ליוקרתה הגוברת הולכת של ניגריה בירה הבינלאומית הוסיפו גם תהליכי הדמוקרטיזציה המסודרים והמעמיקים. שהביאו להחלפת המישטר הצבאי,

השבוע שוב עסק הכתב המדיני של היומון הארץ בארצות-הברית בספורט הלאומי הישראלי. יואל מרקוס, מעריצו של משה דיין עד המחדל ב-1973 נאלץ, בתוקף תפקידו כסקור המאורעות באו"ם, להיתקל במציאות המדינית המרה, שמדיניות הסירוב להכיר בפלסטינים גורמת לישראל. התגובה היתה אופיינית. מרקוס יצא בהתקפה חריפה נגד העולם כולו, הוקיע את ארצות-הברית על "כניעתה" ללחץ הפרו-פלסטיני.

"היה זה מחוזה די מביך לראות איך כל מיני גאבונים, סנגלים, ניגרים וכווייתים מתעללים בגדולה שבמעצמות, אשר נקלעה לצרה של הצבעה בנושא הפלסטיני", קונן מרקוס. אסכולה שלמה של עיתונאים ופוליטיקאים ישראלים, שטיגלו לעצמם אמונה בשפת-הכוח, עומדים עתה ליד שוקת שבורה, ויש בנימת הביטול של מרקוס כלפי ארצות העולם השלישי הרבה מהמגוחך. אך הגימה המזלזלת כלפי "כל מיני גאבונים וסנגלים" מקוממת כל מי שאינו גיוען, אבל ההתרסה של שוביניסט מארץ קטנה כמו ישראל, החיה מידי ארצות-הברית, כלפי ניגריה, היא פשוט אבסורדית. כשיואל מרקוס לועג לניגריה, הוא חש את עצמו כגוליבר בארץ ליליפוט, ובכך הוא מתניף לקוראים הנאורים של הארץ, הרואים בעיני רוחם כמה שחורים צבועים בציבעי-מילחמה, הרוקדים סביב מדורה. מעטים מהם מודעים לעובדה, שניגריה היא מעצמת-נפט גדולה וחזקה, שעברה עתה תהליך רציני בדרך לדמוקרטיה, והנהנית מהשפעה מדינית מרחיקת-לכת לא רק ביבשת אפריקה, אלא בעולם כולו. **שמונים מיליון תושבים**, "כל מיני הניגרים", כלשונו של יואל מרקוס, מונים כיום 80 מיליון נפש. הם נהנים מהכנסה לאומית גולמית של 33 מיליארד

הנשיא-הנבחר שאגארי, והמוק, באסיפת-בחירות וגם גאבונים, סנגלים וכל מיני עיתונאים ישראלים

שרר בניגריה מזה 13 שנה, במישטר נשיאותי דמוקרטי, שסדריו הוחקתיים עוצבו במידה רבה על פי הדגם האמריקאי. **חמש מערכות בחירות**, החודש נסתיימה בניגריה סידרה מפרכת של חמש מערכות-בחירות. 48.5 מיליון בחרים בניגריה נקראו לבחור כסינאט פדראלי, בבית-נבחרים, במושלי המדינות, בבתי-נבחרים אזוריים ובנשיא שהוא ראש הרשות המבצעת. בניגריה הפדראלית 19 מדינות, ומיגוון אתני עצום. מומחים מצאו שבניגריה מדברים 200 שפות שונות. נשיא המדינה החדש, אלהאג' שיהו שאגארי, ייכנס רישמת לתפקידו באוקטובר. שאגארי, בן 54, מרצה למדעי הטבע ופוליטיקאי מנוסה, שכינה בתפקידים רבים בממשלות-ניגריה בעבר, הוא מוסלמי, בן שבט ההוסה. הוא יקבל סמכויות-ביצוע נרחבות, כדי שיוכל להתגבר על המיכשול העיקרי העומד בפני כל שליט ניגרי: הצורך להתגבר על הניגודים האזוריים, הדתיים והלשוניים, כדי לשמור על האחדות הלאומית. הפצע שנוצר על-ידי מילחמת-האזרחים בביאפר רה כבר מתחיל להלגל, והמיזרח, מיבצרו של האיבו, בכך שבט האיבו הנוצרי, השבט העיקרי של ביאפרה. כמועמדו לתפקיד סגן-הנשיא, שלושת האזוריים העיקריים בניגריה הם הצפון, שבו שולט שבט ההוסה, המערב, שבו שולט שבט היורובה, והמזרח, מיבצרו של האיבו. מערכת-הבחירות הניגרית שיקפה היטב את הניגודים הללו, חרף צעדו המחוכם של שאגארי. שני המועמדים האחרים, צ'יף אובאהמי אוולו ונמאדי איזיקוה, ייצגו את אזורי-השפעה שלהם בשצף-קצף, ומערכת הבחירות היתה סוערת ביותר. עם זאת עשו השילטונות הצבאיים להעברה מסודרת של השליטון. החוקה דאגה לכפיר פותן של 19 המדינות לימישל הפדראלי, ושיטת-הבחירה רות דרשה מהנשיא הנבחר, לצבור, נוסף על מירב הקור לות במישור הכליארצי, 25 אחוז מהקולות ב-13 מדינות. **עיר-בירה חדשה**, נשיאה הנבחר החדש של ניגריה

דולר לשנה, ובכך הם מתקרבים בצעדי-ענק לכוחה הכלכלי של דרום-אפריקה. לניגריה אוצרות אדירים של נפט גולמי, מתוקף, כלומר קל מאד לזיקוק. ניגריה מפיקה 2.8 מיליון חביות נפט ליום, כמעט שליש התפוקה של סעודיה, ומספקת 13 אחוז מתיצורכת הנפט של ארצות-הברית. התלות האירופית בנפט ניגרי היא עתה כפולה, בעיקר מאז המשבר באיראן. יחד עם ונצואלה עומדת עתה ניגריה במקום השישי באופ"ק — אירגון המדינות המייצגות נפט — מבחינת תפוקת הנפט, ובמקום השני באיכוור תומלוגי-הנפט סיעו ניגריה לבנות צבא רבי-עוצמה, המונה עתה רבע מיליון חיילי-קבע, המצויידים בנשק מתוחכם ומגוון. ניגריה משלמת עבור הנשק בכסף מלא ואיננה תלויה בסיסוד כלכלי או בסיוע כספי כלשהו. צבאה עולה בכוחו על כל צבאות אפריקה השחורה ביחד. לאחרונה התפרסמה ניגריה בהלאמת חלקה של החברה הבריטית, בריטיש פטרוליום בחברת הנפט הלאומית הניגרית, ובכך תרמה רבות להתנהגותה התגונית של ראש ממשלת בריטניה, מרגרט תאצ'ר, בפרשת רודויה. במדור הכלכלי של השבועון הבריטי אובורוו הופיע לאחרונה מאמר שהתריע מפני הסכנות הצפויות לכלכלה הבריטית, אם תמשיך ניגריה לדחוק את רגלי החברות הבריטיות מהשוק הניגרי הקורץ. במאון-התשלומים של בריטניה עם ניגריה נהנים הבריטים מעודף של 1.7 מיליארד דולר! בריטניה הגדולה פשוט חייבת להתחשב באינטרסים הניגריים. **עונש ואזהרה**, גם ארצות-הברית זכתה לתזכורת נוקשה למדי באינטרס שלה בניגריה. ביוני השנה, כש הופעל לחץ כבד על ג'ימי קארטר, על-ידי המיסד הימני בקונגרס, להכיר במישטרו של הנישון אבל מזורוה ברודויה, איימה ניגריה לסגור את ברו-הנפט. הנשיא קארטר הבין שלא יוכל להתעלם מספק הנפט השני